

Analiza agresiunilor sexuale cu victime minori

Violența sexuală este un fenomen social extrem de grav, cu consecințe de lungă durată pentru victime. Elementul de bază care caracterizează toate formele de violență sexuală este **absența consimțământului**. Orice formă de constrângere, de incapacitare ori înșelăciune în privința unui comportament ori act sexual are efectele unei violențe sexuale. Unele forme de agresiune sexuală sunt mai clare, mai evidente, implică violență fizică și au ca autori persoane necunoscute, în timp ce alte forme de violență sexuală sunt mai subtile, mai greu de detectat pentru cei din jur și implică persoane din apropierea victimei (membri ai familiei, prieteni, profesori, persoane credibile în comunitate).

Abuzul sexual conține certe elemente de abuz fizic și psihologic și reprezintă o categorie aparte de rele tratamente aplicate minorului. Abuzul sexual cuprinde: atragerea, convingerea, folosirea, coruperea, forțarea sau obligarea minorului să participe la activități de natură sexuală, care servesc la obținerea de către adult a plăcerii sexuale. Cu alte cuvinte, abuzul sexual împotriva copilului este obligarea sau îndemnarea acestuia, de către o persoană adultă, să participe la activități sexuale care servesc nevoilor sexuale ale adultului.

Includem în această categorie toate formele de relații și comportamente hetero- sau homosexuale în care sunt implicați un adult și un minor, între persoane înrudite sau nu, de la atingerile cu caracter sexual, la penetrarea realizată pe cale genitală, orală sau anală. Chiar și atunci când relațiile sexuale nu au o componentă de recurgere la forță, când relațiile **par să fie liber consimțite**, se folosește totuși notiunea de abuz sexual, pentru a caracteriza relații sexuale între persoane între care există o diferență semnificativă de maturitate psihică. Atunci când agresorul este el însuși minor, diferența de vârstă de la care se vorbește despre relații sexuale de tip abuziv poate fi apreciată în concret pentru fiecare caz în parte, dar ea înseamnă totodată un nivel superior de maturitate al agresorului. Aceasta scoate din categoria abuzurilor jocurile sexuale inițiate de copii, când ele implică minori cam de aceeași vârstă sau experimentele sexuale reciproce ale unor adolescenți. Atunci însă când, în relațiile lor sexuale, copiii sau adolescenții recurg la forță împotriva unuia chiar de aceeași vârstă, relațiile dobândesc caracter abuziv.

Formele de violență sexuală cele mai frecvente sunt:

- Acte non-consensuale, cu penetrare vaginală, anală, orală, indiferent dacă penetrarea se realizează cu o parte a corpului sau cu un obiect;
- Atingeri nedorite pe care o persoană le suportă sau este constrânsă să le facă, comportamente de stimulare sexuală pe care o persoană le suportă sau este constrânsă să le facă;

- Avansuri, propuneri, solicitări cu caracter sexual, adresate unei persoane în mod repetat și după ce aceasta a dat de înțeles că nu le dorește;
- Constrângere la a privi sau la a citi materiale cu conținut sexual;
- Obligarea la acte sexuale cu una sau mai multe persoane în schimbul unei retribuții materiale (prostituție forțată/trafic de persoane în scop de exploatare sexuală).

Abuzul sexual îndreptat împotriva unui copil presupune implicarea copilului imatur/dependent sau a unui adolescent, de către adult, în activități sexuale pe care nu este în măsura să le înțeleagă și să consimtă în cunoștință de cauză sau acțiuni care încalcă normele tradiționale ale vieții de familie. Putem vorbi despre abuz sexual, violență sexualizată sau exploatare sexuală atunci când un adult se folosește de încrederea, inocența, dependența sau imposibilitatea de apărare a unui copil sau adolescent, pentru a-și satisface dorințele sexuale.

Abuzul sexual este unul din cele mai traumatizante lucruri care i se pot întâmpla unui copil, pentru că îl marchează pentru tot restul vieții sale și pentru că îi va influența toate relațiile interumane. În timp, amintirile se estompează, se pot face consilieri psihologice, dar trauma nu trece niciodată.

Diferite studii pe plan internațional au constatat că adolescenții care sunt victime ale unui atac sexual prezintă pentru mult timp simptomele de stres posttraumatic, dar sunt implicați apoi și în acțiuni delincvente, abuz de droguri. Efectele imediate sunt: frica, anxietatea, stima de sine scăzută, depresia, mânia sau ostilitatea, problemele de comportament sexual, comportament agresiv/delictual, folosirea drogurilor, distorsionarea schemei cognitive, diminuarea proceselor afective.

Problemele mentale pe termen lung sunt: tulburări sexuale, sindrom de stres posttraumatic, încercări de sinucidere, tulburări disociative, abuz de droguri, scăderea stimei de sine, diminuarea relațiilor sociale, creșterea vulnerabilității către alte experiențe traumatice.

Literatura de specialitate a reliefat o serie de indicatori comportamentali care pot sugera existența unui abuz sexual asupra minorilor, grupați astfel:

Generali:

- Modificări bruște de dispoziție;
- Comportament regresiv, de ex. apariția brusca sau persistentă a enurezisului în anii maturi de școală;
- Schimbări în obiceiurile alimentare;
- Lipsa de încredere în adulți cunoscuți sau teama marcantă față de bărbați;
- Nesupunere sau agitație (comportament agitat), capacitate de concentrare scăzută;
- Tulburări de somn, teama de a adormi, coșmaruri;

- Izolare socială;
- Fete care-și asuma rolul mamei în familie.

Sexuali:

- Un copil care provoacă la activitate sexuală prin cuvinte, jocuri sau semne; sau existența unor secrete familiale, situații încurcate/stânjenitoare acasă, dar care generează teamă la încercarea de intervenție;
- Un copil care arată preocupare excesivă pentru probleme sexuale și cunoștințe precoce despre comportamentul sexual al adultului, sau un copil care se angajează în mod repetat în jocuri sexuale neadecvate cu colegii sau se comportă provocator față de adulți;
- O fetiță mai mare care dă dovadă de comportament sexual precoce prin: îmbrăcăminte, "atingeri" fizice nepotrivite sau promiscuitate;
- Teama de sarcină sau solicitarea de consiliere contraceptivă.

Aspecte ale comportamentului care sunt evidente mai ales în grupul de copii și la școală:

- Relații slabe cu grupul de colegi și incapacitatea de a-și face prieteni;
- Capacitate scăzută de concentrare, dificultăți de învățare sau scăderea bruscă a performanței școlare. Unii copii abuzați pot identifica școala cu locul în care se simt în siguranță, sosind devreme și frecventând școala chiar și atunci când sunt bolnavi, evitând astfel să se afle în mediul ostil/traumatizant de acasă;
- Tendința accentuată de respingere a activităților fizice sau expunerii dezbrăcate (la schimbarea hainelor, la înot, la duș);
- Evitarea cu frică a examinărilor medicale școlare.

Comportamente sociale:

- Comportament antisocial sau delincvență;
- Precocitate sexuală;
- Prostițuție;
- Tentativă de suicid sau automutilare;
- Dependența de alcool sau droguri.

Această listă nu este completă, prezența mai multor astfel de semnale comportamentale fiind un indicator din ce în ce mai puternic al posibilității de abuz sexual; unii copii grav abuzați nu vor prezenta niciun semn sau simptom, **ascunzând efectiv** abuzul.

Profilul agresorilor constituie un domeniu continuu de studiu și cercetare în rândul specialiștilor. Identificarea unor caracteristici specifice (fizice, mentale, psihologice, de personalitate) comune la toți agresorii nu au fost stabilite pentru a se reuși structurarea a ceea ce ar putea constitui un profil. Agresorii variază

semnificativ din punct de vedere al vârstei, etniei și clasei socio-economice. Anumiți agresori pot avea comportamente și caracteristici similare cu cele ale persoanelor delincvente (carențe educaționale, lipsa unei locuințe, consum excesiv de alcool, consum de droguri, conflicte frecvente cu familia, rezistența împotriva autorităților), dar mulți dintre ei nu au cazier.

Dinamica motivațiilor și comportamentelor abuzatoare are la bază distorsionarea cognitivă operată de abuzator. Majoritatea agresorilor sexuali acționează după un plan bine stabilit cu o oră, o zi, săptămână sau o lună înainte de a comite agresiunea. Totuși, există și agresiuni spontane, motivate de apariția circumstanțelor favorabile (condiții de vulnerabilitate a victimelor), pe care un individ orientat spre agresiune sexuală le valorifică imediat pentru scopurile sale. Exceptând agresorii cu serioase deficiențe mentale, majoritatea știu că acest lucru este împotriva legii, că intră în conflict cu normele comportamentale și etice cu care sunt familiarizați. Deși știu că agresiunea comisă nu este acceptată de normele sociale, ei încearcă să raționalizeze fapta, să-i dea o motivație acceptabilă. Ei încearcă să se convingă pe ei înșiși că nu comit cu adevărat un abuz sexual, iar comportamentul lor este acceptabil.

Un bun exemplu de distorsionare cognitivă, care descrie mecanismul funcțional în luarea unei decizii infracționale de acest gen, a fost oferit cu ocazia unui seminar la București, susținut de un reprezentant al Unității de Analiză Comportamentală din Marea Britanie, care colaborează cu Poliția Britanică pentru profilarea, descoperirea și stabilirea unor măsuri de siguranță în cazul unor infractori, mai ales pedofili.

Modelul explicativ de distorsionare cognitivă utilizat de aceștia descrie un parcurs într-o spirală descendentă, de la comportamentul noninfracțional la abuzul sexual asupra unui minor.

La capătul superior al spiralei, individul are prima reprezentare a dorinței de act sexual cu un copil, survenită în urma unor varii împrejurări (de exemplu, a auzit despre acest gen de fapte, s-a excitat văzând fotografii sau videoclipuri pornografice, a încercat fără reușită sau fără satisfacție să consume un act sexual cu o persoană adultă ș.a.m.d.). Imediat, conștient de gravitatea ideii sale și de posibilele ei consecințe, individul se vede pus în fața unui zid reprezentat de sentimentele sale de rușine, teamă și vinovăție, astfel încât începe să penduleze între dorință și blocaj. În acel moment, pentru unii intervine distorsionarea cognitivă prin « *tehnicile de neutralizare* », cum le numea **sociologul american Howard Becker**: aleg, prin cogniție, să micșoreze zidul, repetându-și din ce în ce mai des idei de tipul « *dar probabil că o să-i placă, dar de fapt nu-i fac nimic rău, dar oamenii ca mine nu sunt înțeleși și legea este greșită, dar n-o fac decât o dată, să văd cum e* » etc. În același timp, își ancorează dorința în acte compulsive de masturbare,acompaniate de imaginarea actului sexual cu un copil sau de imagini

de pornografie infantilă. Pe acest parcurs, în care ancorele și autoconvingerile repetate sunt tot mai frecvente, blocajul inițial devine din ce în ce mai mic.

Următorul pas este acela de a-și alege o viitoare victimă, de a-i urmări traseul, cunoștințele, de a-i cunoaște părinții, de fiecare dată individul spunându-și că nu are de gând să treacă la fapte, ci face acest lucru doar așa, din curiozitate. În realitate, aceasta îi oferă posibilitatea apropierei de obiectul dorinței și duce la intensificarea dorinței. Urmează, când zidul devine aproape inexistent în conștiința sa, trecerea la faza pregătitoare a infracțiunii și, ulterior, folosirea circumstanțelor favorabile pentru comiterea faptei.

În punctul de balans între dorință și blocajul reprezentat de cele trei sentimente (dorința, teama și vinovăția) apreciem că se găsește și punctul de responsabilitate a individului. Prin folosirea aceluiași mecanism cognitiv, individul poate opta să întărească prin cogniții adecvate blocajul, oferindu-și astfel satisfacția rezistenței și evitând derapajul spre infracțiune sau poate opta să-l slăbească, acționând în sensul dorinței infracționale.

Ciclul complet al comportamentului abuzator arată astfel:

1. MOTIVAȚIA - oricine este motivat sexual de către un anumit grup - țintă. În majoritatea cazurilor este vorba de relații consensuale între doi adulți care se simt atrași unul de celălalt. Unii adulți se simt atrași de copii sau de parteneri adulți refractari. Aceasta este motivația lor de a abuza.
2. FANTEZIA - joacă un rol important în comportamentul abuzator. Atracția față de activitățile sexuale ilegale este întărită prin masturbarea pe fondul unei fantezii sexuale privind acest tip de comportament.
3. INHIBITORII INTERNI - individul știe că nu este permis ceea ce gândește - nu și-a dat încă permisiunea de a abuza.
4. FACTORUL DECLANȘATOR - un eveniment anume (stresul, respingerea etc.), face perspectiva acestei fantezii ilegale deosebit de atractivă. Factorii declanșatori cel mai des întâlniți sunt stările emoționale negative (singurătatea, furia, plictiseala, frustrarea etc.), care pot fi îndepărtați prin fantezie și care conduc la abuz.
5. SCUZA PENTRU ABUZ - indivizii au nevoie de un motiv sau de o scuză pentru a continua și a se complăce în fantezia lor. Acestea sunt de obicei adaptări ale unor idei comune în viziunea respectivului individ (cum ar fi interpretarea unei relații cu un copil în termenii unei relații între parteneri sexuali adulți). Sub stres emoțional, dorința de a continua fantezia se intensifică, astfel încât individul distorsionează propria situație sau anumite idei morale curențe din cultura sa (cum ar fi aceea că o relație este permisă dacă partenerii sunt de acord) pentru a-și inventa o scuză (distorsiune cognitivă). Prin urmare, individul își va spune că scuza sa este valabilă și că abuzul său deliberat este astfel justificat.

6. REPETIȚIA PRIN FANTEZIE - masturbarea pe fondul fanteziei ilegale întărește dorința de a abuza și ideea că nimeni nu va avea de suferit; că victima o merită sau o vrea. În timpul fanteziei, distorsiunea cognitivă devine "adevărată". Fantezia este în adevăratul sens al cuvântului o repetiție în vederea abuzului, atingerea orgasmului fiind cel mai puternic stimulator al gândirii distorsionate.

7. ALEGEREA VICTIMEI - abuzatorul va alege o victimă din cadrul propriului grup țintă, luând în considerare vârsta, sexul, aspectul fizic, personalitatea și gradul de vulnerabilitate. Abuzatorul va învăța unde să găsească victima care se încadrează în grupul-țintă respectiv.

8. PREGĂTIREA - reprezintă procesul prin care abuzatorul pregătește victima și împrejurimile respective, astfel încât abuzul să poată fi comis cât mai ușor și cât mai sigur. Procesul de pregătire poate lua multe forme și are drept scop principal crearea unei relații de încredere sau de dependență greu de depășit de către victimă. În acest proces poate fi implicată chiar și familia victimei, pentru ca abuzatorul să aibă acces mai ușor la aceasta. Printre semnele clare ale pregătirii se numără oferirea de cadouri și bani. Alte metode sunt interesul acordat victimei și crearea unei relații aparente de dragoste, precum și metoda de intimidare prin amenințare. Pentru a preveni dezvăluirea abuzului, abuzatorul încearcă să implice victima în diferite activități ilegale sau să o facă să se simtă la fel de vinovată de comiterea abuzului. Procesul de pregătire poate include atingeri non-sexuale: o mână pe genunchi sau un braț după umeri - pentru a putea tatonă până unde se poate merge, crescând treptat nivelul de intimitate a atingerilor.

9. ABUZUL - după alegerea victimei și pregătirea ei, abuzatorul se va afla într-o situație în care abuzul are puține șanse de a fi împiedicat sau detectat. Abuzatorul va continua atâta timp cât se va simți în siguranță - dacă va întâmpina rezistență se va opri pentru a pune la cale un alt scenariu al abuzului.

10. ÎNTĂRIREA FANTEZIEI - satisfacția imediată oferită de abuz va alimenta mai departe fanteziile ilegale, așa cum se întâmplase anterior cu masturbarea. Elementele neprevăzute ale abuzului (de exemplu, reacția victimei) vor deveni elemente constitutive ale fanteziilor viitoare.

11. VINOVĂȚIA - în primele stadii ale abuzului, este posibil ca abuzatorul să aibă un sentiment de vinovăție și de remușcare față de faptele sale, alături de un sentiment de teamă față de ce i s-ar putea întâmpla.

12. ALUNGAREA SENTIMENTELOR DE VINOVĂȚIE - este posibil ca abuzatorul să alunge acest sentiment cu ajutorul distorsiunilor cognitive folosite anterior. Acest proces conduce la întărirea acestor distorsiuni datorită faptului că ele ajută la înlăturarea sentimentului de vinovăție și creează dependența emoțională față de acestea, pentru că renunțarea la distorsiuni l-ar face pe abuzator să se simtă vinovat pentru toate faptele comise.

Având în vedere gravitatea tematicii abordate prin această analiză, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității își propune dezvoltarea unei campanii de prevenire a agresiunilor sexuale cu victime minori. Această analiză are rolul de a identifica potențialele direcții de acțiune ale activităților preventive, punând accent pe modalitățile de comitere a faptelor, dar și pe vulnerabilitățile grupului țintă.

În acest scop, au fost utilizate o serie de referate de terminare a urmăririi penale, puse la dispoziție de Biroul Agresiuni Sexuale, din cadrul Serviciului Omoruri - Direcția Generală de Poliție a Municipiului București. Datele colectate ne-au oferit informații referitoare la modalitățile de acțiune ale infractorilor, la metodele de racolare, la vulnerabilitățile victimelor de care au profitat infractorii, precum și la consecințelor traumatice asupra victimei. Aceste informații ne-au direcționat către structurarea domeniilor de acțiune preventivă ce vor fi abordate în cadrul campaniei preconizate.

Datele reliefate de cazurile analizate, dar și studiile anterioare realizate de I.C.P.C. referitoare la tematica agresiunilor sexuale cu victime minori, precum și informațiile din literatura de specialitate au pus în evidență o serie de condiții de risc pentru victimizarea sexuală a copiilor:

- 1. Lipsa de supraveghere, care poate îmbrăca multiple forme.** Lipsa de supraveghere a anturajului copiilor, a locurilor de joacă, a timpului petrecut în afara locuinței reprezintă un factor de risc major, care facilitează producerea violului sau angrenării minorelor în relații sexuale premature, dar și a agresiunii acestora de către alte persoane.
- 2. Neglijarea nevoilor copilului:** lipsa de atenție sau de interes/neglijare față de nevoile copilului aflat în dezvoltare (nevoi afective, nevoi materiale, nevoi de relaționare etc.), din partea unor părinți prea preocupați de serviciu sau de probleme personale, astfel încât copiii se simt nedoriți sau ignorați.
- 3. Lipsa de control asupra situației școlare** a copiilor, în ceea ce privește frecvența la cursuri și interesul pentru studiu arătat de copii.
- 4. Rigiditatea regulilor de conviețuire și lipsa de comunicare în familie,** pretențiile exagerate din partea părinților cu privire la rezultatele școlare sau la alegerea tipului de carieră, impuse prin forță, situații care produc copiilor sentimente de frustrare și minimalizare a propriei importanțe în cadrul familiei
- 5. Lipsa de comunicare adecvată și încercarea de impunere prin forță** a standardelor familiei cu privire la prietenii aleși de copii, mai ales în cazurile adolescenților care doresc experimentarea relațiilor sexuale (situație întâlnită mai frecvent în cazul fetelor).

6. **Modele de comportament disfuncționale** receptate în familie: lipsa interesului pentru studii, practicarea cerșetoriei, lipsa de organizare a vieții, rezolvarea conflictuală a diferendelor, antecedente penale ale membrilor familiei, consum frecvent de alcool al unora dintre membrii familiei.

7. **Permisivitatea exagerată** acordată copiilor de unii părinți de a frecventa locuri nepotrivite cu vârsta lor: discoteci, cluburi, baruri, ceea ce mărește riscul agresiunii sexuale asupra acestora (viol), al angajării în activități cu caracter sexual (prostituție infantilă) sau al dezvoltării de relații periculoase cu persoane adulte care conduc în final la infracțiunea de raport sexual cu un minor.

8. **Lipsa unei supravegheri eficiente** a comportamentelor minorilor din cadrul instituțiilor de ocrotire a acestora, facilitând existența unor abuzuri, inclusiv de natură sexuală, comise de minori mai mari asupra celor mai puțin capabili de autoapărare.

9. **Ignorarea riscului** lipsei de supraveghere a minorului atunci când acesta se află în compania unor rude. Este cazul, îndeosebi, al fetițelor care sunt lăsate să doarmă în același pat cu rude de sex masculin (unchi, bunici, veri, concubin al mamei sau chiar rude de gradul 1- tată sau frate). Cazuistica a demonstrat că există astfel de situații, de viol sau alte tipuri de abuzuri sexuale, care se produc pe fondul greșelilor părinților de a permite fiicelor minore să doarmă în același pat cu rude de sex masculin, favorizând atingeri în zonele intime și creșterea libidoului acestora peste limita autocontrolului.

Prevenirea abuzurilor sexuale, în general, dar mai ales a abuzurilor sexuale îndreptate împotriva copiilor reprezintă unul dintre cele mai dificile demersuri preventive instituționale. Acest fapt se datorează mai multor factori care afectează eficiența acțiunilor preventive, fie în ceea ce privește inițierea lor, fie referitor la capacitatea acestora de a produce modificări comportamentale la nivelul publicului țintă.

Astfel:

1. Cifra neagră a acestui gen de criminalitate împiedică estimarea corectă a resurselor necesare derulării unor programe sau politici publice de intervenție și nu permite identificarea corectă a publicului țintă, în special în ceea ce privește agresorii.
2. Inexactitatea sau insuficiența datelor descriptive ale cazurilor cunoscute au ca urmare dificultăți de proiectare a metodelor adecvate de intervenție, fie față de potențialii agresori, fie față de potențialele victime, conducând la greutăți de sistematizare a factorilor de risc.
3. Tabuurile la nivel social și multitudinea de atitudini referitoare la sexualitate fac dificile discuțiile deschise cu copiii sau părinții acestora. Inhibiția exagerată sau permisivitatea exagerată față de sexualitate, minimalizarea importanței educației și sănătății sexuale, deopotrivă de ordin fiziologic și

psihologic, relațional, înțelegerea reduționistă a educației sexuale, axată în principal pe prevenirea sarcinii și igiena genitală și, mult mai puțin, pe igiena relațională, comportamentală a omului referitoare la sexualitate, sunt tot atâtea piedici în calea unui demers preventiv axat pe ameliorarea atitudinii față de sex la nivel colectiv.

4. Multitudinea de publicații pornografice sau de publicații care prezintă nuditate, obscenitate, descrierea comportamentelor sexuale, facilitatea accesului copiilor la materiale pornografice, multitudinea publicațiilor care își arogă rol educațional în ceea ce privește viața sexuală făcând referire la tehnici de obținere a satisfacției sexuale, nicidecum la psihologia sănătății relației între parteneri, reprezintă un cumul informațional negativ care conduce la sexualizarea precoce a minorilor și la orientarea interesului acestora către comportamente nespecifice firescului vârstei lor.
5. Obișnuințele comportamentale de orice natură, dar cu atât mai mult cele sexuale, adânc înrădăcinate în mentalul individului, sunt foarte greu de destructurat și orientat pe un făgaș firesc, sănătos.
6. De regulă, programele de prevenire nu sunt polivalente, reunind mai mulți actori sociali care ar putea avea contribuții corespunzătoare în cadrul lor. Demersul informativ, practicat cu precădere în cadrul prevenirii polițienești, trebuie susținut de acțiuni de prevenire socială cu o dublă orientare: pe de o parte, spre inhibarea factorilor care conduc la o dezvoltare inadecvată a persoanei și a familiei sale și, pe de altă parte, spre ameliorarea competențelor de viață ale minorilor, de eliminare a carențelor parentale, de creare a condițiilor pentru o bună evoluție intelectuală și morală a familiei, de îmbogățire a mediului educativ în care trăiesc minorii (pre) delincvenți. Prin urmare, serviciile publice de protecție a copilului și școala trebuie să intervină *ante factum* prin programe de protecție socială și educaționale, mai ales în mediile ce întrunesc mare parte dintre factorii de risc descriși mai sus.

Totuși, având în vedere unele elemente ale complexului etiologic, se pot contura câteva direcții de acțiune preventivă:

A. Oferirea de informații utile părinților și responsabililor pentru educarea și supravegherea minorilor pentru a identifica comportamente de risc victimal și infracțional ale copiilor:

- sensibilizarea publicului cu privire la amploarea traumelor suferite de copiii abuzați sexual, pentru a crește nivelul de raportare către autorități a acestui gen de fapte.
- o atenție deosebită trebuie acordată personalului hotelier, care deseori, din nepăsare sau din interes, facilitează agresorilor sexuali obținerea camerelor în care se va consuma infracțiunea. Având în vedere gradul scăzut de responsabilitate socială,

determinat de dorința obținerii unor câștiguri, credem că acțiunile de conștientizare a acestui grup țintă trebuie dublate de forme de sancționare penală, întrucât sprijinul acordat acestor genuri de infracțiuni cu grad ridicat de pericol social este unul substanțial.

- informarea cadrelor didactice, a consilierilor psihopedagogici și a părinților cu privire la indiciile comportamentale care pot indica prezența unui abuz sexual, atât în ce privește comportamentul copilului, cât și a potențialilor agresori care manifestă un interes nefiresc față de copil.

- cercetarea atentă a circumstanțelor plecării voluntare a copiilor de la domiciliu sau din centrele de ocrotire a minorilor, pentru a vedea dacă motivația acestor fapte nu rezidă în abuzuri de orice natură, inclusiv abuzuri sexuale, din partea unor membri ai familiei, funcționari din cadrul centrelor sau alți copii instituționalizați. De asemenea, această analiză este necesară pentru a vedea dacă în perioada lipsei de la domiciliu nu cumva au fost abuzați sexual, având în vedere condiția de maximă vulnerabilitate din această perioadă.

- informarea părinților cu privire la riscurile nesupravegherii copiilor, îndeosebi a celor preșcolari, din clasele primare și gimnaziale; un accent deosebit trebuie pus pe necesitatea supravegherii fetelor aflate în perioada de dezvoltare a caracterelor sexuale, care pot deveni ținta persoanelor cu tulburări de comportament sexual, dar și pe conștientizarea riscului permiterii fetelor să doarmă în același pat cu rude de sex masculin.

B. Formarea adolescenților pentru a identifica și evita comportamentele de risc victimal

- informarea copiilor cu privire la riscurile implicate de relaționarea cu persoane necunoscute sau de acceptarea unor cadouri, dulciuri etc., în schimbul unor informații sau comportamente cerute de aceste persoane,

- informarea copiilor cu privire la tipurile de sugestii sau metode folosite de racolatorii de victime pentru acte sexuale ilegale sau trafic de persoane.

- informarea copiilor cu privire la consecințele de ordin medical și psihologic asociate unor comportamente sexuale precoce sau acceptării unor atingeri de natură sexuală din partea persoanelor adulte, fie ele cunoscute sau necunoscute; de asemenea, informarea copiilor cu privire la modalitățile de raportare a acestui gen de incidente și explicarea riscului la care se expun dacă nu raportează aceste incidente (de teamă sau de rușine), favorizând astfel escaladarea agresivității față de ei.

C. Formarea adolescenților pentru a identifica și evita comportamentele de risc infracțional

- având în vedere confuziile referitoare la semnificația consimțământului, la semnificația juridică a vârstei de la care sunt permise relațiile sexuale liber consimțite, în cadrul temelor de pregătire antivictimală și antiinfracțională, propunem abordarea cu publicul țintă (elevii) a temei referitoare la infracțiunile de natură sexuală, în special a raportului sexual cu un minor. Aceste teme se vor concentra pe implicațiile de natură penală ale raportului sexual înainte de vârsta permisă de legislație, pe evitarea capcanelor de gândire de tipul: *nu știam ce vârstă are, și victima a vrut, dar și eu sunt minor și poate nu răspund penal* etc., dar și pe cele de natură psihologică, relațională, care pot fi abordate pertinent de consilierul psihopedagogic, psihologi invitați sau funcționari din cadrul serviciilor de protecție a copilului. Educația direcționată în acest scop acționează atât ca moderator al factorilor de risc, cât și ca amplificator al factorilor de protecție.

- informarea adolescenților cu privire la riscurile expunerii prelungite la materiale cu conținut pornografic: distorsionarea aspectelor psihomorale ale relațiilor, tulburări de comportament, pierderea autocontrolului, angrenare în activități sexuale cu caracter penal.